



**ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКА УПУСТВА И ПРЕПОРУКЕ
СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ**

Бања Лука, децембар 2021. година

У изради материјала учествовали чланови Стручног тима за наставни предмет Ликовна култура:

1. Мр Бојана Стојаковић, ЈУ ОШ „Свети Сава“ Добој
2. Маја Јовић Црнчевић, ЈУ ОШ „Петар Кочић“ Приједор,
3. Александар Мугоша, ЈУ ОШ „Бранко Ћопић“ Приједор,
4. Радмила Бабић-Бајић, Угоститељско трговинско туристичка школа Бања Лука
5. Проф. др Синиша Видаковић, Академија умјетности, Универзитет у Бањој Луци
6. Др Слађана Вилотић, Републички педагошки завод – координатор стручног тима

ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКА УПУСТВА И ПРЕПОРУКЕ

У реализацији наставе примарини задатак наставника је да плански, систематично и организовано код ученика развија ликовну културу и ликовно изражавање у складу са њиховим индивидуалним способностима и могућностима.

Приликом планирања, програмирања и припремања васпитно-образовног рада потребно је функционално операционализовати исходе и садржаје учења за сваки наставни час како би се исти остварили на што вишем нивоу и тако допринијели развоју свих ликовних компетенција ученика, а нарочито оних које се односе на ликовно стваралаштво и оригиналност. Стога, наставни процес треба организовати и реализовати тако да се код ученика постигне виши ниво способности: опажања, примања, разумијевања и поступања.

Поред предметног систематичног и поступног повезивања исхода и садржаја учења из ликовне културе, наставници су дужни да квалитетно и сврсисходно врше међупредметно повезивање исхода и садржаја учења (из овог наставног предмета са другим наставним предметима у конкретном разреду) у циљу стварања учениковог цјеловитог погледа на свијет који нас окружује. Међупредметна корелација не треба да буде сама себи сврха већ наставник ликовне културе у сарадњи са наставницима других наставних предмета треба стручно да планира, припрема и реализује наставни процес тако што ће, између осталог, заједнички осмислити активности и задатке за ученике помоћу којих ће омогућити остваривање исхода учења из различитих наставних предмета. На примјер, могуће је осмислити заједнички истраживачки задатак из: ликовне културе (израда есеја из наставне теме: Умјетност Праисторије), историје (нпр. исходи учења везани за наставну тему Присторија) и основа информатике (проналажење, преузимање информација са интернета, процјену њихове тачности, припрема текстуалног документа користећи научене команде) који ће ученици рјешавати у договору и под надзором наставника који су задатак осмислили. Сваки наставник у документу ће вредновати оне податке и сегменте рада који су у непосредној вези са дефинисаним исходима учења конкретног наставног предмета. Дакле, међупредметно планирање и реализација наставног процеса треба да допринесе цјеловитом развоју личности ученика.

Да би се омогућило остваривање исхода учења на што вишем нивоу и у складу са индивидуалним могућностима и способностима ученика потребно је:

- Планирати и реализовати посјете музеју, галерији и умјетницима у свом граду и/или оближњем (по могућности), што би за циљ имало стицања нових знања у архитектури, вајарству, сликарству те стицање знања о умјетницима и историјско-умјетничким чињеницама непосредно прошлих и садашњих времена. У оквиру посјете потребно је да ученици документују (фото, видео и аудио записи) податке који су директно везани за дефинисане исходе учења а све у циљу остваривања општих и посебних задатака из ликовне културе, историје умјетности и опште историје.
- Кроз рад са ученицима остварити принцип квалитета који има васпитну улогу и уско је везан са васпитном усмјерености која даје резултат искрености и сталних активности у ликовном промишљању, те развијању оригиналних идеја ученика.
- Поштовати развојне фазе дјечијег ликовног изражавања. Тачније, водити рачуна да тежина задатака буде за нијансу изнад могућности ученика (у зони наредног развоја) како би се мотивисали на рад и креативност.
- Остварити принцип активног односа према околини, како би се омогућило да ученици својим чулима активно истражују непосредну околину, предмете и појаве.
- Да наставник у што мањој мјери користи готове предлошке, примјере, шеме, моделе, репродукције, како се не би код ученика спутавала и ограничавала оригинална стваралачка способност.
- Остварити јединство теорије и праксе, у циљу функционалне примјене теоријског знања приликом властитог ликовног изражавања.
- Ставити акценат на стваралачку игру (истраживачка и/или манипулативна), која треба да представља темељ дјечјих активности и упознавања свијета који га окружује.
- Наставни процес организовати у складу са принципима индивидуализоване наставе како би се омогућио развој и напредовање свих ученика у складу са њиховим индивидуалним способностима и могућностима.
- Послије завршеног циклуса слиједи естетска анализа, вредновање и оцјењивање ученичких радова.

Предлажу се сљедеће технике и поступци оцјењивања (усмено, писано и практично ликовно стваралаштво): самовредновање; оцјењивање од стране ученика; оцјењивање од стране наставника; оцјењивање интерактивног групног рада; те презентације (нпр. есеја) или рад у форми Power Point презентације.

У наставку документа наведени су примјери израде практичних радова за неке наставне теме у оквиру конкретног разреда. Приједлози су конципирано у форми практичних задатака (на основу препорука наставника из праксе) како би се што успјешније остварили исходи учења, а који су дефинисани у наставним програмима. Такође, наведени су и неки конкретни примјери корелације са другим наставним предметима у оквиру истог разреда.

6. разред

Тема: Слободно ритмичко компоновање

- 1) Ликовни рад базиран на посматрању, те цртању, сликању или вајању форми из природе, уочавању ритма у природи. Корелација са садржајима из наставног предмета Биологија.
- 2) Ликовни рад базиран на геометризованим формама, или перспективи у једној тачки, те скуповима облика, боја, величина. Корелација са садржајима из наставног предмета Географија и Математика.
- 3) Ликовни рад настао цртањем и сликањем уз музику, апстрактне и фигуративне форме, уочавање ритма у музици, паралела са ритмом у ликовној умјетности. Корелација са садржајима из наставног предмета Музичка култура.

Тема: Линија

- 1) Ликовни рад који обједињује различите врсте и вриједности линије, различите квалитете површина (текстуре), те уочавање коришћења линија у математици и географији (нпр. геометрија, географске карте, рељеф и сл.)
- 2) Ликовни рад који обједињује контурну и декоративну линију, те обликовање и преобликовање предмета (нпр. музичког инструмента од картона или другог материјала) на коме се уочавају контурна, декоративна и линија као ивице тродимензионалног тијела.
- 3) Повезивање са садржајима из теме Умјетничко наслеђе (рад по узору на пећинско сликарство, египатску умјетност, античке грчке орнаменте и сл.) и корелација са садржајима из наставног предмета Историја.

Тема: Боја, контрастне боје

- 1) Ликовна композиција изведена контрастним односима боја, уочавање комплементарних парова у природи (корелација са садржајима из наставног предмета Биологија), као и примјена комплементарних боја (нпр. тест распознавања боја – Исхихара тест, графички дизајн и др.)

Тема: Умјетничко наслеђе

- 1) Тамо гдје техничка опремљеност школе омогућава, користећи линкове на интернету направити виртуелне обиласке музеја, те знаменитости из периода праисторије, египатске и грчке умјетности, уз корелацију са садржајима из наставног предмета Историја.
- 2) Подстицати ученике да естетски анализирају ликовна дјела користећи се адекватним појмовима као што су: ликовни елементи, ликовне технике и ликовни мотиви.

7. разред

Тема: Визуелно споразумијевање

- 1) Креирање плаката за неки важан догађај у школи или локалној заједници.
- 2) Креирање едукативног летка на тему по избору и у складу са интересовањима ученика.

Тема: Текстура

- 1) Такмичење између ученика у препознавању предмета чулом додиром како би ученици уочили да се текстура осим визуелно, запажа и тактилно.
- 2) Израда ликовног дјела са наглашеним тактилним вриједностима у техникама колаж и асамблаж.

Тема: Умјетничко наслеђе

- 1) Тамо гдје техничка опремљеност школе омогућава, користећи линкове на интернету направити виртуелне обиласке музеја, те знаменитости из периода средњовјековне српске умјетности, романике, готике и ренесансе, уз корелацију са садржајима из наставног предмета Историја.
- 2) Подстицати ученике да естетски анализирају ликовна дјела користећи се адекватним појмовима као што су: ликовни елементи, ликовне технике и ликовни мотиви.

8. разред

Тема: Графика

- 1) Поред линеарне, истраживати и користити и алтернативне технике како би ученици уочили да је графика у основи штампа/отискивање.

Тема: Покрет, игра, звук

- 1) Поред ликовних радова на папиру, платну и сличним подлогама, размотрити могућност извођења мултимедијалног пројекта кроз рад у групама. Рад би

обједињавао покрет, музичку и ликовну умјетност, уз корелацију са садржајима из наставног предмета Музичка култура. Могуће теме:

- Очување и промоција културно-историјског наслеђа.
- Биографије познатих личности из свијета музике, науке, спорта, сликарства, књижевности итд.
- Презентација о фолклору, музици, обичајима неке од држава која се изучава у оквиру наставног предмета Географија.

Тема: Умјетничко наслеђе

- 1) Подстицати ученике да естетски анализирају ликовна дјела користећи се адекватним појмовима као што су: ликовни елементи, ликовна композиција, ликовне технике и ликовни мотиви.
- 2) Тамо гдје техничка опремљеност школе омогућава, користећи линкове на интернету направити виртуелне обиласке музеја, те знаменитости из периода барока, рококоа, неокласицизма, романтизма и реализма, уз корелацију са садржајима из наставних предмета Историја, Српски језик и Географија.

9. разред

Тема: Визуелне поруке

- 1) Истражити примјере употребе визуелних порука у свакодневном животу, те најраспрострањеније формате порука (нпр. анимације, гифови, стикери и сл.).
- 2) Користити доступне технологије у комбинацији са класичним техникама како би се реализовала савремена визуелна порука (нпр. израдити илустрације класичним техникама корак по корак, појединачно их фотографисати и повезати употребом адекватних апликација како бисмо добили гиф, стоп-анимацију, анимацију и сл.).
- 3) За потребе израде веб странице у оквиру предмета Основи информатике осмислити знак, лого, израдити анимацију и сл.

Тема: Умјетничко наслеђе

- 1) Подстицати ученике да естетски анализирају ликовна дјела користећи се адекватним појмовима као што су: ликовни елементи, принципи компоновања, ликовне технике и ликовни мотиви.
- 2) Гдје техничке могућности школе допуштају, реализовати виртуелне обиласке музеја чије колекције посједују репрезентативна дјела умјетника модерне умјетности.

Веома је важно да сваки наставник планира, програмира, припрема и реализује наставу самостално, а у складу са општим и посебним циљевима наставног програма, исходима учења, те способностима и могућностима ученика конкретног одјељења.

Препоручују се следећи извори учења: уџбеници одобрени од стране надлежнога министарства, стручни уџбеници и литература, часописи, монографије сликара, вајара и дизајнера, видео и аудио материјали, интернет, штампани материјали и др.